

„Soča“ izhaja vsak petek in velja pošto prejemna ali v Gorici pa dom pošiljana:

Vse leto 1.50
Pol leta 1.00
Četrt leta 0.50

Pri oznanilih in pri tiskanih „postanica“ se plačuje za navadno tiskopisno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za več črke po prostorn.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizu „dveh kron“ in na starem trgu. Trstu v tobakarnici „Via della caserma“ 3.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soča“ v Gorici v Hilarijanski tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soča“ na Koroški v Stična - vi hiši št. 10 II. nadst.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Dolalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Cesarjeva zahvala.

Njegovo c. in kr. apostolsko Veličanstvo je gospodn. ministru predsedniku najmilostjivše blagovoljilo poslati naslednje Najvišje svojerodno pismo:

„Ljubi grof Taaffe!

Veselje, katero je Moje očetovsko srce v teh dnevih napolnjevalo, občutil sem v dvojni meri po močnem vtisu splošnega srčnega sočutja, s katerim je skupna velika družina Moje države narodov ženitev cesarjeviča, ljubelega sina Mojega, z Menoj slavila. Globoko ginen od navdušene radosti, katera je Mene, cesarjeviča in cesaričinjo na Dunaji obsipala in preveselo prevzet od brezštevilnih čestitanj, katera so iz vseh dežel in vseh krogov prebivalstva došla ustno, pismeno in telegrafsko, izrekam s tem v Svojem in v novoporočenih imenu za vse te ginljive dokaze ljubezni in zvestobe, za to iz srca izvirajočo in v srce sezajajočo verno udanost, za sijajne slavnostne naprave, za mnogoštevilne dobrodelne čine in vseh vrst ustanove, za globokočutna častna darila, za vse in vsako vsem skupaj in vsakemu posebe Svojo presrčno zahvalo. Zaklad ljubezni in zvestobe, ki se je Našima otrokoma v teh anevih pokazal, in katerega se bodeta za vso bodočnost ohraniti trudila, je Meni in Mojaj hiši srečo oznanjujoče znamenje ravno sedaj skleneni zakonski zvezi, za katero Jaz s Svojimi narodi prisim nebeskega blagoslova.

Naročuj Vam, to splošno dati na znanje, želim, da se Moja cesarska zahvala čuje do najubožnejše kočice in do skrajnih mej Moje države, ker se Mi je od vseh strani v najrazličnejših jezikih in oblikah javil ljubezni jednaki čut, kakoršen se je v krasnem vedenju prebivalstva Dunajskega pokazal tako nepozabljivo lepo

Na Dunaji, 12. maja 1881.

Franc Jožef s. r.“

Takó govori samo dober oče proti otrokom; takó ljubezljivo morda ni še nikdar govoril noben vladar, kakor se zahvaljuje preljubljeni vladar, cesar Franc Jožef I., ki v svojej ljubezni obseza vse stanovne in vse avstrijske narode.

Govor slovenskega državnega poslanca dr. Josipa Tonkličja.

v seji državnega zbora dne 4. maja t. l.

(Konec.)

Sedaj prejdem na srednje šole. Mislili bi, da didaktična pravila ali načela zahtevajo, naj se zidanje pri šolah nadaljuje od zdolej na zgorej, da naj se tedaj na srednji šoli dalje zida na podlogi ljudske šole.

Ker morajo torej ljudske šole narodne biti po slovenskih delih dežele, in deloma so tudi take, naj tedaj po naravni poti prestopajo otroci iz ljudske šole. To je naravno, kakor je po nemških deželah naravno, da prehajajo otroci iz nemške ljudske šole v nemške srednje šole, ne v francoske, poljske ali ruske. Pri nas ni takó. Srednja šola je po vseh krajih dežele, kjer prebivajo Slovenci, nemška ali italijanska, kakor n. pr. v Istriji. Na Kranjskem, Štajarskem in Koroškem in na Primorskem, posebno v grofiji Goriški in v Trstu so nemške. Čudno zares, da dohajajo otroci v srednje šole brez znanja nemškega jezika, in vendar morajo sprejemati nauke v njim tujem jeziku. Naj strokovnjaki sami presoajo, kakó se more to goditi. Dež. zastopstvo Goriško je našlo pomoček, in sicer l. 1869, ko se je obravnavala postava o viši realki. Postavilo se je namreč na stališče, da je treba zidati dalje na naravnih načelih; ker pa imamo v Gorici samo eno realko, in ker ne moremo zahtevati, da bi se osnovala še druga taka šola, sklenilo se je, da naj se spodnja realka razdeli v dve vspešnejši (vštrični) šoli, in sicer v eni s podučnim jezikom slovenskim, v drugi pa italijanskim; da bi pa ne trpel nemški jezik škode, in da je mogoče vstopiti našim otrokom tudi v velike šole, katere so za nas

samo v nemškem jeziku, se je ob enem določilo, da se podučuje že v I. razredu na obeh oddelkih tudi nemščina kot obligaten predmet.

Mislilo se je potem dalje, da se otroci, ako se prav podučujejo v nemščini, v 4. letu že toliko naučé nemškega jezika, da bi bilo mogoče na viši realki oboje oddelka zopet združiti v namen skupnega poduka v nemškem jeziku. Ta načrt pač ni daleč segal. Kaj pa je storila v. vlada takrat? Postave kar sprejela ni, ampak jo je zavrgla, češ, da dvojezični poduk (utrakvizem) v srednjih šolah je škodljiv. Dež. zbor je pri naslednjem zasedanju to nepriliko odstranil in sklenil postaviti, da naj se cela realka razdeli v dva oddelka s slovenskim jezikom za en oddelček in z ital. jezikom za drugi. Ali tudi ta naredba ni v gajala v. vladi, ako ravno je bila zdaj odstranjena dvojezičnost. Kamo pa smo dospeli po taki poti? Da sploh ni mogoče podučevati. Vsi otroci, ki se sprejmejo v srednjo šolo, morajo pregaziti poprej pripravljavne šole, v katerih se otroci podučujejo samo nemški. Kako pa je možno, da se otroci v enem letu naučé toliko nemščine, da bi uspešno se podučevali na srednjih šolah v vseh predmetih v nemškem jeziku, to gospoda moja, presojujte sami.

Kaj je tedaj naše stališče? Naše stališče je postavnost, ker nam namreč postava ustavno zagotavlja enakopravnost; nam ni drugega terjati kakor, da se ta postava izvrši. Saj mi ne zahtevamo predpravice, posebnih koncesij, mi nočemo drugega, kakor izvršbo onega zakona, kateremu je bila stvarnica ustavna stranka sama l. 1867, namreč izvršitev člena 19 drž. temeljnih postav.

Misliti bi bilo torej, da bi vsaj v srednji šoli v. vlada vsaj nekoliko dopuščala slovenščine in hrvaščine v Istriji. Ko bi se vsaj zaukazalo, da bi bili učenci slovenske, oziroma hrvaške narodnosti prisiljeni naučiti se materinščine. Pa tudi to se ni zgodilo. Prejšnji naučni minister je namreč določil, da naj bo vsakemu svobodno, materinščine učiti se ali ne. Pri vpisovanju v tečaj je otrokom, oziroma staršem ali varuhom prosta roka, da se oglašé za učenje materinščine ali pa ne. Ako se oglašé za učenje, so zavezani, pa tudi samo za en tečaj. Ali se po taki poti izvršuje postavno zagotovljena gojitev slovenske narodnosti? To je ravno narobe, to je naravnost proti 19. členu drž. temeljnih postav, in to zaresno v. vladi tukaj pokladam na srce, da se ne pripeti, da bi imeli leni otroci na izbiro, učiti ali pa ne učiti se materinega jezika. Saj pač vemo, da mladina se ne uči rada, in starši se dajo z lahka pregovoriti, ako otroci trdè, da se ne morejo toliko učiti, in starši jim verujejo, ker otrokom se je boriti s težavami nemščine, takó da jih starši ali varuhi odvežejo od dolžnosti nadaljevati učenje v materinščini.

Mi Slovenci kot skupni narod bivamo po skupnih deželah in pokrajinah ter štejeemo nad 1,200.000 duš. Tolik narod gotovo živo potrebuje vsaj nekoliko slovenskih srednjih šol, v katerih bi se dalje naobrazoval; to zanikati se pač ne bode drznil nikdor. Tudi imamo toliko učeče se mladine, da bi nje število vsakopravičevalo ustanovljenje nekoliko slovenskih srednjih šol. Tako je n. pr. na ljubljanski gimnaziji 434 učencev Slovencev, na realki pa 112, na gimnaziji v Novem mestu 154, v Kranji 30, v Kočevji 7, v Mariboru na gimnaziji 159, na realki pa 17, v Celji 112, v Ptujem 79, v Gradci pa 21 dijakov Slovencev; dalje je v Gorici Slovencev na gimnaziji 162, na realki pa 26, v Trstu na gimnaziji 41, na realkah pa 18, v Paznu pa 5, v koroških srednjih šolah jih je 68, v Varaždmu 26, v Zagrebu pa 9, po takem skup 1450 slovenskih dijakov, ne gledé na one dijake, ki so sicer slovenske krvi, a iz različnih razlogov niso vpisani za Slovence. To število bi pač opravičevalo ustanovljenje vsaj nekoliko slovenskih srednjih šol. Res se sedanja visoka vlada lahko izgovarja, da v dosedanem kratkem času ni še mogla izpolniti svojega programa; a nadejati se bi pač moral, da bi bila vsaj storila kaj, kar bi pripravljalo na izvršitev narodne enakopravnosti. Na to se bi pač morala posebno ozirati pri imenovanju profesorjev pri srednjih šolah. Vsak bi pričakoval, da bode visoka vlada v srednjih šolah

na Primorskem nastavljala take profesorje, ki znajo oboje jezika ali vsaj enega. A tomu ni tako; načeloma se pri nas nastavljajo le taki učitelji, ki znajo samo nemški. To se pač ne pravi ravnopravnosti gladiti pot, ampak naravnost pot zapirati.

A tu naj še nekaj dostavim. Nikdor ne bo tajil, da je pri sedanjem podučevanju v nemškem jeziku jako potrebno, dijakom, ki ne znajo dobro nemški, predmet pojasniti v materinščini. To mi bode vsak strokovnjak ali šolnik pritrdil. Ali pri nas vladni krogi tudi to zanikujejo. Spričuje naj tu sledeči slučaj. Deželni šolski svet je imel oddati službo za zgodovino in geografijo na gimnaziji v Gorici. Vlada je nasvetovala za to tri prosilce, ki so znali samo nemški. Temu nasproti sem jaz nasvetoval tri prosilce, ki so poleg strokovnjaških zmožnostij imeli še druge prednosti ter zlasti znali deželna jezika. To njih prednost sem posebno povdarjal, češ, zmožni oboje deželnih jezikov, bodo nemščine nevestim dijakom lahko predmet v materinščini pojasnjevali. Pa kaj mi je odgovoril predsednik deželnega šolskega sveta, (tržaški namestnik baron Depretis)? „Meni se zdi nepotrebno, da učitelj učencem tako reč v materinščini pojasnjuje; navzočen bi celo prepovedal učitelju, ki bi hotel dijaku v njegovem jeziku predmet pojasniti, kajti to bi se godilo le na škodo nemškemu jeziku.“ (Čujte! na desnici). In odločil se je za nasvetovane tri Nemce; tudi visoka vlada je potem imenovala za učitelja zgodovine in zemljepisa moža, ki razume samo nemški. Če se moramo bojevati za tako očitna načela in zoper tako neumna načela, potem izgubimo zaupanje v vlado, ki trpi take moze na čelu uprave. Lahko bi navedel še druge enake slučaje, ali tega ne storim, ker omenjeni slučaj dovoljno pojasnjuje naše stanje. Povdarjati pa moram, da naši kandidatje drugod le teško dobivajo službe, ker prednosti, ki so v našej domovini neprecenljive vrednosti, ne pomagajo nič v drugih, n. pr. nemških pokrajinah. Drugi deželni šolski sveti se ne ozirajo na nje, ampak za imenovanje nasvetujejo le lastne deželane; iz tega pa zopet izvira, da naši kandidatje spljubejo po 6 do 8 let in naposled še ne dobé nobene službe.

Dalje se ozrimo na učni jezik v učiteljiščih, ki nam izreajo učitelje za ljudske šole. Vsak bi mislil, da se v učiteljiščih poslovenskih deželah podučuje v jeziku, v katerem bode enkrat ljudski učitelj otroke podučeval, namreč v slovenskem. To bi bilo pač naravno, kajti dobro mora znati jezik, v katerem bode enkrat podučeval. A pri nas je vse narobe.

V Ljubljani ste učiteljišči, v katerih se podučuje večinoma nemški; v Gorici je žensko učiteljišče, v katerem se trije predmeti le nemški podučujejo. V četrtem letu se podučujejo vsi predmeti nemški, in vendar morajo učiteljice, izstopivši iz pedagogije, otroke slovenski, oziroma italijanski podučevati. V Ljubljani so mislili Bog vé koliko storiti za narod v deželi, ko so dovolili, da se prirodopis in naravoslovje podučujeta v slovenskem jeziku, to je ravno dva predmeta, ki se na goriškem učiteljišču podučujeta le nemški. Zgodovina se pa v Ljubljani podučuje nemški, ker, reklo se je, da slovenski jezik še ni dosta razvit za slovenski ta poduk. A na goriškem učiteljišču se zgodovina podučuje slovenski. To vse nam dejansko dokazuje, da je slovenski jezik pripraven za podučevanje v vseh predmetih, kajti v nekaterih se sedaj slovenski podučuje v ljubljanskih učiteljiščih, v nekaterih pa v goriškem. Ker je temu tako, uvede naj se povsod slovensko podučevanje pri vseh predmetih. Poleg tega se ne protivimo, da se kandidat uči tudi nemškega jezika, nasprotno zdi se nam celo koristno, da zna tudi nemški, ker pozneje lahko tudi iz nemških knjig zajema in se dalje izobražuje. Ker se drugod vse podučuje nemški, zanemarja bodoči učitelj slovenski jezik, v katerem bode vendar moral otroke podučevati. Vsled tega nekateri učitelj zna tako slabo slovenski, da vse njegovo podučevanje ne rodi onega sadu, ki ga pričakujemo od njega.

Učiteljišče v Mariboru ima nalogo odgojevati učitelje, ki imajo pozneje po slovenskih pokrajinah štajarski mladino izrejevati, mariborsko učiteljišče je tedaj za odgojo slovenskih učiteljev, Nad tri četrtine

učiteljskih kandidatov v Mariboru je slovenske krvi, a vendar se ondi podučujejo izključivo nemški. Kako morejo taki učitelji po kmetih pozneje uspešno učiteljevati? Res bi se znal kdo izgovarjati, da po Štajarskem bivajo tudi Nemci. A gospoda, v Gradci ste dve učiteljski, eno za učitelje, drugo pa za učiteljice, ki imati odgojevati nemške učitelje. Zato naj se mariborsko učiteljske prestroji tako, da bode služilo prvotnemu namenu, da bode namreč odgojevalo učitelje za slovenske štajarske pokrajine; po takem naj se tudi na tem vsi predmeti razlagajo slovenski.

Na Koroškem so razmere še hujše in žalostnejše. Ker o... ni nobene slovenske ljudske šole, tudi o slovenskem učiteljski ni na duha ne sluha. A visoka vlada je dolžna gojiti slovenski jezik tudi na Koroškem; zato jej resnobno in toplo priporočam, da bi se obljuba njenega programa, jednako skrbeti za vse narode, raztezala tudi na koroško Slovence. (Dobro! dobro! na desnici).

Sešaj naj omenim še zahtev, s katerimi so se Slovenci oglasili. Govorilo se je o programu, ki so ga kranjski poslanci visoki vladi izročili; govorilo se je o načrtu, ki ga je poslanec tržaški, moj visokočasiti sosed gospod poslanec Nabergoj izročil, in govorilo se je o programu, ki sem ga jaz izročil, kako bi se po slovenskih pokrajinah dejansko vpeljala ravnopravnost. Rad bi vam, gospoda, naznanil obseg teh načrtov, da bi sprevideli, kako skromne so želje in zahteve slovenskega naroda, in kako malo opravičena je tožba, da se hočemo upreti nemštvu in nemškemu jeziku.

Kaj so zahtevali poslanci kranjski? Zahtevali niso nič drugega, kot da se gimnazije in realke tako preustrojijo, da bi se nekateri predmeti slovenski, nekateri pa nemški na vsej gimnaziji in vsej realki podučevali. To se ondi pač lahko zgodi, ker so v srednjih šolah le otroci teh dveh narodnostij. Tako se bi skrbelo za narodni jezik, a enako se bi skrbelo za drugi deželni jezik, za nemški jezik. Tako bi se dijaki izurili, da s prva lahko uspešno obiskujejo vseučilišče in tehniko, pozneje pa, vrnivši se v domovino, jednako uspešno delujejo kot uradniki, odvjetniki, notari, inženirji itd. Da so te zahteve in želje jako skromne, pritrilji mi bodete, gospoda, sami. —

Kaj smo pa zahtevali primorski poslanci? Zahtevali smo le to, kar je bil uže goriški deželni zbor zahteval za goriško realko. Gimnazije in realke naj se tako prestrojijo, da se bodo v 4 nižih razredih podučevali Slovenci slovenski, Italijani pa italijanski. Nemškega naj se uže od prvega razreda uči vsak dijak. Od četrtega razreda se zopet vsi skup podučujejo nemški. Le materin jezik in krščanski nauk naj se tudi v viših razredih podučujeta v materinem jeziku dotičnih dijakov. Ali to, gospoda moja, ni jako skromno? Kako more kdo reči, da hočemo zatreti nemščino, katerej vendar priznavamo še veliko prednost; a mi hočemo objednem gojiti lastni jezik ter se ne pustimo potujčiti. To je naš namen. Mi hočemo, da otroci šole zapustivši dobro znajo lastni jezik, da v njem lahko uradujejo; mi hočemo, da bi se njim ne godilo tako, kot se je godilo meni in tovarišem, le v nemških šolah odgojenim, ki smo popolnoma nepripravljeni stopili v javno življenje, kjer se je na Primorskem od nas zahtevalo, da imamo laški uradovati.

To, gospoda moja, so zapreke, ki se imajo odstraniti, in ki se lahko odstranijo in sicer brez velikih stroškov. Uže sedaj je toliko učencev v nižih razredih, da je treba vstičnih oddelkov. Po takem ne bode država nič več potrosila, če izpolni naše pravične in skromne zahteve. V odseku je visoka vlada navedla dve zapreki, ki zavirajo vpeljavo slovenskega učnega jezika. Prva zapreka je po njenih besedah mali razvitek slovenskega jezika, druga pa pomanjkanje šolskih knjig.

Prvo očitje je popolnoma neopravičeno in dolžno ga moram zavrniti. Če deželni zbor goriški in kranjski obravnavata vse reči slovenski, če se vse postave v tem jeziku sklenejo in jih ujih cesarska svetlost tudi potrdi, razumeti pač ne morem, kako kdo reče, da je slovenski jezik malo razvit, da ni pripraven za podučevanje v šolah. Kar se tiče drugega očitja, moram ga nekoliko zavrniti, nekoliko popraviti. Res je, da nimamo za vse predmete uže sedaj tiskanih knjig (Čajte! na levi.), a kdo bi spisaval učne knjige v jeziku, v katerem se nikjer ne sme podučevati, kdo bi spisaval šolske knjige, da bi jih morebiti sam zalagal in spravljaj v lastni omari? Kdo pa daje tiskati nemške šolske knjige? Vlada, na stroške zaloge šolskih knjig. A mi imamo uže mnogo slovenskih tiskanih učnih knjig in premnogo v rokopisih. In ko bode vlada resnobno na to delala, da bi vpeljala slovenski učni jezik, ne hkratu v vseh razredih, ampak polagoma, imeli bomo nemudoma knjig, ki se bodo lahko merile z nemškimi. — Pristaviti moram, da je naš narod vse, kar ima, ustvaril z lastnimi močmi, če prav je moral premagovati največe raznovrstne zapreke, ki so mu jih stavili vlada in vladni krogi. Če se je narod uže sedaj toliko vzpel, koliko bode še le storil, kedar ga vlada ne bode nikakor zavirala, temveč ga blagovoljno še podpirala! Slovensko slovstvo se bode potem tako razvijalo ter dospelo na toliko stopinjo, da se bode lahko merilo s slovstvi drugih narodov.

Tu naj še pokažem na slabe nasledke, ki izvirajo iz načela, da se imajo ljudske šole ponemčiti. Po teh bi vlada rada pones čila narod. A to je brezuspešno delovanje. Spomnite se Jožefovih postav. Po teh se je v slovenskih ljudskih šolah zlasti po trgih in mestih vpeljal nemški učni jezik. A kaj se je doseglo s tem? Prav nič. — Ljudje zapustivši šole so nagloma spozabili par nemških besed; in ves sled tega nemškega podučevanja je bil, da so posamni može znali svoje ime z nemškimi črkami začekati. To je bil jedini sad jožefinske šole. Drugače tudi ni moglo biti, kajti ljudska šola je namenjena ljudstvu, nje ga izobraženju po domačih knjigah in časnikih. Če so pa šole nemške, tuje, potujčili se bodo posamni in sicer tisti, ki so zvršili vse šole od ljudske do vseučilišča, narod sam pa bode ostal neizobražen. Zapustivši ljudsko šolo pridejo učenci med narod, med slovenske prebivalce; s temi pač ne bodo govorili nemški, ker teh nobeden nemški ne ume.

V celem Primorju ni ne jedne nemške občine. Kako bi onde ponemčevali? Kaj bi sledilo iz takega nemnega ponemčevanja! Ljudje bi se učili laški, ker z Lahii vsak dan občujejo. Kaj pa bi sledilo iz potuljančevanja! Italija, ustanovljena na narodnostno načelo, bi za se zahtevala tudi Primorje. — In kaj sledi iz potulčevanja? Potulčenci so zmerom največji nepetneži naroda, h kateremu so pristopili. To spričeja jo pri nas vse politične pravde od leta 1862. do današnjega dne. Večina imen teh hudodelnikov se končuje na i č in e k itd. Tako ravnanje ne pridobiva naroda, ampak ga odbija. (Prav resnično! na desnici). To bodo nasledki ponemčevanja. Upam, da visoka vlada ne namerava tega, da tega ne more nameravati, zato jo prosim, da naj odpravi omenjene napake.

Ravnopravnost krepi tudi celo državo. Narod zadovoljen, da se mu izpolnjujejo najsvetejše in pravičnejše in tudi od ustave priznane zahteve, se navdušuje za državo, ki mu brani njegove pravice in skrbi za njegove koristi. Nasprotno ravnanje bi narod le odbijalo. — Skrb za narodnost bi slovenski narod še bolj priklenil državi in vladarski hiši, če je to še bolj mogoče, kajti slovenski narod je navdušen za Avstrijo in njeno vladarsko rodovino. Enaka je udanost goriških Italijanov. Ravno tisti, ki škilé čez mejo, so z veseljem pozdravljali, kako sedanje namestništvo skuša znova ponemčevati in nemški jezik v ljudske šole uesti. Če bode te zadovoljili narod, ne bode se oziral in tugoval čez mejo. Če pa je narod nezadovoljen, oni gospode med njim pač lahko rogoviljo. Tem rogoviležem, — nečem imenovati skrivnega društva, ki zalibože resnično deluje — pomagajo vsi oni, ki skušajo znova Primorje ponemčiti. Tega pač visoka vlada ne more in ne sme želeči, zato jo resnobno opominjam, da uže enkrat tudi slovenskemu narodu vpelje narodno ravnopravnost. S tem se bode pridobila udanost celega slovenskega naroda. Ker se na-dejam, da bode visoka vlada tudi nam Slovencev nasproti izpolnila slovesno dane obljube, glasoval bodem za privoljenje tega oddelka državnega proračuna (Dobro! na desnici).

Dopisi.

Iz Gorice, 17. maja. (O veselici v Šempasu). Tudi Šempasci so preteklo nedeljo slovesno praznovali poroko cesarjeviča Rudolfa. — Ob 10. uri zjutra so imeli č. g. župnik Blaž Madon peto mašo z zahvalno pesmijo; cerkveno svečanost je povečevalo lepo vbrano petje in grmenje topičev. Zvečer je napravilo „bralno društvo“ prvo svojo veselico v g. Bajc-evi, lepo okinčani sobi. Program te veselice zadnjič v „Soči“ objavljeni, so sami društveniki, kmečki fanti in dekleta dobro izvršili. Gosp. učit. Sed-vice je v kratkem jedrnatem govoru pozdravil navzoče goste, in se spominjal slavne poroke cesarjeviča Rudolfa in Stefanije, ter končal svoj pozdrav z gromovitimi živjokliči poslušavcev do cesarske hiše. Nato nastopi 12 kmečkih pevcev pod vodstvom Jožeta Žizmonda (kmeta) z Vogerskega, organista Šempaskega, in zapoje cesarsko himno, na splošno radost navzočega občinstva.

Odlikoval se je mešani zbor „Jaz ni sem Taljanka“; to pesem so morali ponoviti. Tudi pesem „Kranjska dežela“, ki ste pele na glasovir kmečke dekleti U. Batič in F. Ušaj ste morali ponavljati. Deklamacijo „Cilinder in Klebuček“, ki sta predstavljala J. Batič in I. B. sta veliko smeha med občinstvom napravila. Igra „Mutec“ se je tudi izvršila na veliko radovoljnost. Po besedi je bila domača zabava, kjer so naši fanti popevali, da je bilo veselje. Pa tudi napitnic ni bilo ne konca ne kraja. Konečno ložili smo se z nado, da se v kratkem v tako veseli družbi zopet vidimo. Tako so Šempasci, dasi pozno po šempaskem taborju, vendar enkrat narodno čast rešili in pokazali, da imajo delavno moč do svojega miliga naroda, ako le hočejo. Živili!

J—št.

Iz Kanala 15. maja. Praznovanje poroke visokih mladih zaročencev naše preljubljene cesarske

hiše praznovalo se je mnogo krasnejše nego je bilo ob svojem času v „Soči“ naznanjeno, ljudstva je obilo privrelo iz okolice in iz bližnjih gor, ob 6. uri zvečer naznanjali so zvonovi in grmenje možnarjev začetek pomenljivega praznika. razsvitljava je bila velikanska in krasna, kakor se nikdar poprej ne, posebao so se odlikovale boljše hiše se krasnimi transparenti, cesarja, cesarice, mladih zaročencev, avstrijskih in belgijskih grbov napisi itd. katerih je bilo vseh skupej nad 80. Tudi bakljada s požarno stražo, društvom veteranskim in z godbo na čelu se je izvrstno obnesla. Grad nad Kanalom, kjer naš župan stauuje, bil je obsejan s stotinami luči in čarobno v spodnjih okroglih oknih s transparentnimi zvezdami, nazgorjem mostovži s čevljev visokimi črkami R. S. cesarja in cesarice, na spodnjem mostovži pa s transparenti Njih Vis. Rudolfa in Stefanije in z družimi krasnimi dekoracijami krasno olepšan in razsvetljen. Poleg grada bile so tudi hiše gg. dekana in Kriznič-a, posebno okusno z umetno izrezanimi transparenti in lepo razsvitljava okinčane, tudi kosarne žandarjev in c. k. finančnih stražnikov napravile so prav lep vtis; nastavljenih je bilo tudi več dekoracij z drobnimi lučicami sestavljenih, ktere pa žalibog zaradi preostrega vetra niso mogle goreti. Vodnjak bil je z mlaji okinčan in z lampijoni razsvetljen, stanovanje g. sodnika bilo je z lepimi veu-ci, priproge v avstrijskih barvah z zastavami, na kterih so bili zlati avstrijski in belgijski grbi in izvrstno okinčani in razsvetljeni.

Na bližnjih in daljnjih vrhah bilo je mnogo, velikanskih krasov, neprenehoma grmenje možnarjev se je od vseh strani razmevalo, rakete so v zrak svigale bengalični in drugi umetni ognji so se zažigali, sploh navdušenje bilo je nepopisljivo veliko. Bakljada z godbo obhčila je celi trg*), na katerem je bila potem splošna veselica. Godba je še dolgo po polnoči ljudstvo z lepimi komadi kratkocasila, ktero se je navdušeno pozno v najlepšem redu razšlo.

Drugo jutro 10. maja se je na vse zgodaj godba oglasila pritrkovanje zvonov in grmenje topičev se je zopet po dolini razlegalo. Ob 10. uri bila je z asistenco 5 duhovnov velika slovesna maša z zahvalno pesnijo, ktere so se vse tukajšnje korporacije in mnogo občinstva udeležile. Po maši bila je v šoli ravno tisto uro, ko se je na Dunaji poroka vršila, šolarska beseda, pri kateri prihki so g. dekan med mladino razdelil lično Tomšič-ovo knjižico „Cesarjevič Rudolf, nastolnik avstrijski“, popoldne imelo je veteransko društvo v kčmi Iv. Turoša banket, pri kterem se je navdušeno habsburški hiši napivalo, društvo je počastil tudi g. župan, častni ud veterancev s svojimi navzočnostjo. Evo kratk popis praznovanja poroke cesarjeviča Rudolfa in kraljčine Stefanije, nad kterima naj čuje božja roka, in bogoslav božji naj nad nja rosi.

Iz Deskle, 2. maja. (Izv. dop.) Pred mesecem dni imeli smo tukaj volitev občinskega starešinstva, katere se je udeležilo nenavadno obilno število volilcev, iz česar se spozna, da tudi naši kmetje konečno vendar kolikor toliko razvijo važnost volitev. Proč toraj s tistim praznim in škodljivim izrekom: „Brez mene lahko opravijo“, kajti za občinski blagor je gotovo tudi v tem nekaj, kdo da opravlja občinske zadeve.

Z izidom volitve, katere se je vršila v najlepšem redu, smemo biti zadovoljni, kajti izvoljeni so v občinski odbor možje, kateri so vredni našega zupanja.

26. aprila počastil nas je s svojim pohodni dvorni svetovalec g. baron Rehbach. Dušel je namreč kot vladni zastopnik k volitvi zupanstva, pri kateri se je zopet pokazalo, koliko zupanja vživa pri tuk. občinarjih g. Andrej Konjedic, ker bil je eno oglasno za župana izvoljen in sedaj že tretjikrat. Bili smo se, da ne bo hotel vuovič te časti sprejeti; a spoznavši, koliko v občini velja, vsede se zopet na županski stol. Bog ga živi!

S Krasa, 16. maja. (Sežansko-komensko učit. društvo) je zborovalo dne 12. maja z uže naznanjenim programom v Sežani v šols. poslopji.

To zborovanje je bilo jako dobro obiskovano, kajti nad 30 učiteljev in učiteljic se ga je udeležilo. Točno ob 10. uri otvori g. predsednik A. Leban, nadučitelj v Komnu, zborovanje. V kratkih, jedrnatih besedah je slikal važnost učiteljskih shodov, ter navduševal navzoče kolege k pridnosti in vstrajnosti. Ko se je spominjal ranj. g. Cveka, vstanejo v znamenje sočutja in žalosti vsi navzoči.

Pri tej priliki se je preds. spominjal N. V. cesarjeviča Rudolfa in njega poroke in pozival, naj vsi v znamenje lojalnosti vskliknejo: trikratni živio. — Ko se je to zgodilo, se je volila deputacija treh udov obstoječa iz g. predsednika, g. Hrovatina in gospodične Cazafure, katere je šla čestitat k g. glavarju.

Sledilo je potem verificiranje zadnjega zapisnika. Prvi referat: „O zgodovini v narodnej šoli“, ka-

*) Bakljado vodile so občinska in čitalnična zastava. Piz.

terega je imel govoriti g. učitelj Kante, se je prelozil na prih. zborovanje.

„O izgovarjanju „l“ in „v“ v ljud. šoli“ je govoril g. Vrtovec, učitelj v Dolini. Po dolgi debati se je sprejelo, da je boljše in pedagogično, da se „l“ izgovarja.

„So-li premije koristen pomoček pri odgoji šols. mladine?“ govoril je g. Vodopivec, c. kr. šolski nadzornik. Sklenilo se je, da je boljše, da se premije ne dajo.

„Kako naj se tednik spisuje?“ govoril je g. A. Leban. Stvar je jako zanimiva. Sledili so končno neki predlogi.

Po zborovanju je bil skupni obed. „Proseški kvartet“ je tam krožil lepe narodne pesmi. Med petjem in napitnicami nam je čas hitro mineval. Ločili smo se vsi v lepej prijateljske slogi, upajoč, da se prihodnjic še v večjem številu vidimo. Pa je tudi veselje videti, kako se to učit. društvo vedno bolj razvija, kajti samo omenjenega dne je 14 novih udov pristopilo. Na mnoga leta! Da se vidimo prihodnjic še v večjem številu!

Politični pregled.

Cesarjevič Rudolf se je s cesaričinjo Štefanijo odpeljal v sredo iz grada Laksenburga, kjer je prebil prve dni po poroki, v Budimpešt. Okoli 25. maja pride stalno prebivat v Prago.

Iz drž. zbor. so za nas najmenitnejše debate o šolskih zadevah. Našima poslancema dr. Tonkličju in dr. Vošnjaku se je pridružil tudi dr. Vitezić, isterski poslanec, ki je tudi dokazoval, da se naši državi na Primorskem nevarnost čim dalje množi, kolikor bolj se Slovani tukaj zanemarjajo in narodnostno zatirajo. Tudi specialni poročevalec g. Jireček se je za nas dobro potegoval. O vsem tem prih. več.

Vlada je predložila načrt 2 zakonov glede na deljenje praške velike šole v nemško in češko vseučilišče in obseza pravne razmere in studijskega reda in o zakonododatnem posojilu tudi za češki oddelček. Ustavoverci se togote in upajo, da ta načrt propade vsaj v gosposki zbornici. Ustavoverci v svojih organih že obupavajo in žugajo z izstopom, pa se tudi tega bojé. „N. fr. Pr.“ je takó nesramna, da neprenehoma laže in obrekuje državnozbornsko večino; ko ji laži dokažejo, pa molči: prav po judovsko! Rekla je te dni n. pr. da hoče vlada Kranjsko „sloveniti“! Po tej metodi pojdemo mi Braniborsko, Bavarsko itd. nemčiti!

Rumunski kralj se da kronati 22. maja s krono, narejeno iz jekla turškega topa, zaplenjenega pri Plevni.

Srbska skupščina je zopet pričela svoje delovanje in bo skupaj kake 4 tedne. Obravnavale se bode predloge o snovanju narodne banke, o občinski samoupravi in o avstrijsko-srbski kupčijski pogodbi.

Francozi so v Afriki naglo postopali. Brez posebnih bojov in bitev sklenili so s tuniskim bejem pogodbo, vsled katere se ponové vse dosedanje pogodbe med Francijo in Tunisom. Francoska vlada sme tunisko Primorje braniti in zasesti ozemlje ob meji tuniski; francoska vlada bo imela v Tunisu svojega rezidenta, ki bode čuval, da se nova pogodba izvrši. Tunisko zastopajo fran. zastopniki pri tujih vladah, in tuniski bej je obečal, da ne sklene brez Francozov nobene pogodbe in da ne bo dal uvažati v svojo deželo orožja in streliva. Rodovi ob tuniski meji in v Primorji plačajo vojno odškodnino. Nemci in druge vlade ne delajo zaprek tej pogodbi.

Italija sama je nasprotnica Francozom v tuniski zadevi; ona je nameravala polastiti se Tunisa, in ker ji je spodletelo, se ital. listi hudujejo, in ministerstvo je moralo na novo odstopiti. Sella ima nalogo sestaviti novo ministertvo.

Nemčija je gotovo zadovoljna, da imajo Francozi drugod opraviti. Bismarck pa tudi vé, da Italijani bodo hoteli pa drugod dobiti, kar so jim odtegnili Francozi. Takó bo „Irredenta“ zopet rogovolila proti avstrijski meji. Tunisko-

francoska pogodba bo imela tedaj vpliv indirektno tudi na Avstrijo in v prvi vrsti na primorske Slovence.

Bolgarskem u knezu očitajo tudi Neslovani, da s svojim razglasom, v katerem črni Bolgare pred svetom, ni možko postopal, ko je dobro vedel, da se v 20 mesecih ne more vse prestrojiti po zahodno-evropskem kopitu. Taka je!

Ruski car je imenoval grofa Ignatieva namesto Loris Melikova za ministra notranjih zadev. Na Ruskem je ljudstvo silno razkačeno nad judovskimi oderuhi, katerim štacune pleni in požiga.

Domače stvari.

Proslavo poroke cesarjeviča Rudolfa po Goriskem. Tudi za ta list nam je došlo mnogo lepih poročil, katera navdušeno in z ljubeznijo popisujejo poroko cesarjevičovo. Vsem se vidi, da so poročevalci sami doživeli in čutili veseli in pomenljivi dan 10. maja. Povsod so ga navdušeno obhajali; razlika je le v zunanosti; v čutilih pa so se skazali povsod pravi Avstrijanci. Zatoraj nam blagovoljno odpustite č. poročevalci, da smo jim popise skrčili po razmerah, katere nam je poštovati.

Čepovan. Živahne in prisrčne so bile svečanosti v „gorskej metropoli“ v proslavljenje cesarjevičeve poroke.

Dne 9. t. m. zvečer smo smodili velikanske kresove vrh „Prevala“, od koder je odprt razgled tje do Vidma, in daleč doli v Istro. Vas je bila deloma razsvitljena, posebno lepo žandarmerija.

Dne 10. je bila slovesna služba božja, pretrkovanje zvonov in pokanje možarjev je slovesnost poviševalo, in polno cerkev pobožnega ljudstva privabilo. Po sv. maši je bila šolska veselica. Začela se je z govorom našega vrlega g. učitelja, sklenila z kratkim ogovorom č. g. kateketa; vmes pak so učenci prepevali in deklamovali več primernih pesem. Veselice se je deležili krajni šolski svet polnoštevilno, pa tudi nekaj odličnih gostov.

Zvečer ob 6. je bilo slavnostno zborovanje v „kotiško-politiški čitalnici“. Predsednik je zborovanje začel z primerim govorom opisavajoč odgojo in mišljenje visokih novoročencev z ozirom na težnje našega katoliško — narodnega društva. Potem je naprosil društvenika č. g. And. Lebana, da naj povzame besedo. Kratko a jedrnato je govornik opisoval junaške vladarje iz Habsburške hiše. Veselo zadovoljnost in večkratno pohvalo je vzbudil zanimiv govor. Konečno je predsednik zborovanje zaključil s tem, da je pričujočega g. župana naprosil, da naj potom sl. c. k. glavarstva visokima novoročencema pošlje naj spoštljivejše čestitanje in naj boljša voščila našega društva. Z navdešenimi slavo-klici so temu naročili pritrjevali pričujoči društveniki.

Po zborovanju se je pričela pri g. županu javna veselica, katero smem prištevati naj lepšim in naj bolj zanimivim, kar jih je videl Čepovan.

Po nekaterih točkah veselicega programa je čitalnični predsednik vzdignil kozarec in napil najprej presvitlemu gospodu cesarjeviču Rudolfu in princesinji Štefaniji. Med drugimi papitnicami so nas sosebno, razveseljevale one č. g. A. Lebana. Svečanosti so se deležili tudi odlični zastopniki grgarske in gorenje tribuške občine. Pozno v noč se je svečanost končala z zažiganjem umetnih ognjev.

Iz Ajdovščine. Že predvečer naznanjali so strelji iz možnarjev in pritrkovanje zvonov, da se bliža za nas preveseli dan. Veliki kres prižgan po staroslovanski navadi švigal je proti nebu in rakete švigale so po zraku. —

Dne 10. t. m. se zberó ob 9 1/2 zjutra pred sodnijskim poslopjem vse tukajšnje honoracije, in tudi za ta dan nalašč sestavljena častna straža, kateroj so se pridružili tudi veterani, delalsko društvo sè zastavami in mnogo mnogo ljudstva. Z godbo, ktera je intonirala cesarsko himno, na čelu odšli so tam zbrani v prelepem redu v cerkev, kjer se je pela sv. maša se zahvalno pesmijo. Ob polu dne pogostili so 40 ubozih domačincev obojega spola.

Med obedom svirala jim je godba. Ob treh popoldne pričela se je ljudska veselica s plesom in ob polu devetih zvečer, pomikala se je množica z bakljado in godbo po vseh ulicah tega trga, katere so bile razsvitljene. Pred županovo hišo in sodnijskim poslopjem se je vstavila in godba je svirala cesarsko himno. Nepretirani živjoklici do zaróčencev, premilega nam cesarja in njegove rodbine, razlegali so se po trgu.

Viditi je bilo tudi več transparentov s primernimi napismi. Po bakljadi prižgali so se umetni ognji in javni ples nadaljeval se je še čez polnoč.

Iz Lokavca pri Ajdovščini. Dne 9. maja zvečer je bilo: zvonjenje, streljanje iz topičev, zažiganje raket, gosp. Hmeljakov kres, razsvetljava hiš in slednjič bakljada. Koncem tega, pa je g. župan Bolko,

prirejevalcem slovesnosti dobro postregel s sladko vinsko kapljico. Pri tej priliki zadoneli so mnogoteri živijo! slava! cesarjeviču; živijo! slava! Štefaniji: živela Avstrija! i. t. d.

Vtorek 10. t. m. je po dovršenem sv. opravilu g. vikar Štepan razveselil starce in starke domače srenje, kakor jim je moralo gotovo vgajati. G. župan Bolko je podaril revežem tukajšnje srenje vsoto 100 fl. z namenom, naj te novce razdeli g. vikar med znane domače siromake. V imenu onih, ki so bili deležni teh daril, bodi blazemu darovatelju tú javno izrečena najtoplejša zahvala. Ali tudi šolska mladina, pri tej priliki ni ostala brez milega prijatelja. Kakor božji angelj v človeški podobi, stopi gospod Hmeljak pred vikarja, učitelja in šol. deco, pa položi na žrtvenik milosti za domače šolske otroke 50 fl. V svojej tihi ponižnosti pa se je naš darovatelj odrekel vsakej zahvali za ta denarni znesek; ali Slovenec in sploh Slovan ima za prejeto dobroto prav rad hvaležno srce, katero želi razodeti; zato izrečemo v imenu šolske mladine gospodu darovatelju prav srčno zahvalo.

Otroci so pri tej priliki prejeli marsikaj v dar, in sicer: po jedno risanko, jedno pisanko, jeden svinčnik, jedno pero, jedno pisalo i. t. d. Poleg tega pa smo jih še pogostili primerno. Zapevši med drugim cesarsko in narodno himno, vrnejo se vsi oveseljeni na svoje domove.

Zvečer istega dne imeli smo streljanje, umetne ognje, bakljado, kresove in tudi razsvetavo nekaterih boljših hiš. Osebito lepo bakljado, ki je prekrasno odsevala, napravili so naši Komparci v selu poleg Lokavca. Slava jim! Ta sijajni dan, je pri g. županu tudi starašinstvo na obedu vrstilo zdravice na presvitla poročenca, na Njihovo Veličanstvo cara in carinjo, in na mogočno našo Avstrijo.

Ta dan ostane nam vedno v sladkem spominu.

Iz sv. Križa pri Ajdovščini. V ponedeljek na večer razsvetili smo našo majhno mestico prav močno in krasno, prižgali smo velik kres, zažigali razne rakete, streljali z možnarji prav pozno v noč, da je odmevalo po vsej dolini in pritrkovanje zvonov oznanjevalo je nam veseli praznik.

Drugi dan se je v lepo vreden procesiji pomikala iz šole proti cerkvi naša šolska mladina, za njo pa šli naši starešine, i. t. d. K nam pridružilo se je tudi več udov veteranskega društva. Pri sv. maši so stregli g. župniku razven g. kaplana tudi tukajšnji č. gg. očetje kapucini. Po dokončani sv. maši, pri kateri je bilo silno veliko občinstva, vernila se je šolska mladina v šolsko poslopje, kjer je priredila lepo veselico v spomin slavne poroke visokih poročencev. —

Mladini in vsem navzočim razložil se je v dolgem jedrnatem govoru pomen tega visocega praznika. Sledili so živlo! klici v slavo visokima poročencema in celi habsburški rodovini. Vrstile so se na to še razne primerne pesmi in deklamacije, posebno lepe in šaljive in jeden dvoogovor. S „cesarsko himno“ je svečanost končala ob 11 1/2. uri predpoludne. Gotovo nam ostalne ta veseli dan v spominu.

Križevski.

V Kamnjah in Vel. Žabljah. Veselica, katero so priredili kamenjski rodoljubi dne 8. maja t. l. nas je izredno iznenadila. Slavolok pred šolskim poslopjem, nad katerim so vibrale tri velike zastave poknežene grofije Goriske in Gradiške, okusno napravljene oder v obširni šolski sobi, kakor tudi ostale priprave, bile so vzorni ponos rodoljubom in pravo veselje obilnim gostom.

Tudi pri besedi pokazali so kamenjski rodoljubi, da so možje v svojej stroki. Posebno se je odlikoval sè svojim slavnostnim govorom v obče spoštovani g. Hilarij Zorn, tamošnji kaplan. Giueno je poslušalo zbrano občinstvo navdušenega govornika. Pokazal nam je, da čuti in izdihuje z narodom, da mu duhovito srce užalujejo težnje naroda svojega. Z enako navdušenostjo bili ste sprejeti tega gospoda skladbi „Rojstna hiša“ in „Slavospev Slomšku“, kateri so pevci afektno in dovršeno peli in zopet peli. Pokazal je s tem g. skladatelj, da ima narod slovenski v svojej sredi družega g. Hajdrina, s katerim morejo redki skladatelji sedanje dobe tekrovati. Mnogo lepega smemo še od onega gospoda pričakovati, to da vedite, Slovenci, da ta gospod stoji med onimi odličnjaki, ki sebe dokaj zmerno sodijo.

Omeniti nam je tudi igro kamenjskih rodoljubov, katere vsebina so vraže na kmetih. Igra je kratkoclasna, šaljiva in ob jednem dokaj podučna. Igralci so napravili obilo smeha. Slava toraj kamenjskim rodoljubom!

Tudi v Vel. Žabljah je imela šolska mladina v le po okinčani šolski sobi veselico dne 10. maja t. l. Pričetek sè slovesno sveto mašo in po maši „Te Deum“. Po končani službi božji sledila je veselica v šolski sobi, katere se je vdeležilo obilo domačega občinstva. Starši so bili ginčni slišati nevstrašene deklamovalke, nedolžnega govornika in lepo navdušeno petje svojih ljubljenih otrok. Koncem je mladino nagovoril mnogo spoštovani in zasluženi gosp. J. Šmuc vikar, ter v kratkem, a jedrnatem govoru, polagal na srce nedolžne mladine prelepe lastnosti, katere

*) P. n. učitelje opozarjamo na ta sklep z željo, da ga pretresajo in se nanašajo tudi na više razloge, katerih se pedagogiki ni možno ogibati, Ur.

dičijo našega bodočega vladarja cesarjeviča Rudolfa in delajo čast in njanje mogočni Avstriji.

Sveto pri Komnu, 14. maja. Tudi mi Svečani nismo hoteli zaostati za drugimi nego praznovali smo in poveljali obči avstrijski praznik, kolikor so sploh moči naše dopuščale.

9. t. m. so topiči pokali in godba je „večernica“ sviraje, prehodila vas, za njo pa veseli vaščani. Drugega dne rano, je daroval sv. mašo č. g. kaplan Pahor, a po sv. daritvi šli so vaščani obojega spola v najlepšem redu, kar je skoro nenavadno bilo, z avstrijskimi ter slovanskimi zastavami v Komen, kjer se je množica združila z veterani, katere je vodil g. poveljnik Wallenhof. Vsi združeni, z godbo na čelu, prehodili samo Komen, potem pa šli v faro cerkev. Po maši so se Svečani vrnili zopet s svojo godbo donu. Popoldne je bil javen ples in zvečer skupna večerja pri g. J. Pipanu.

Omenite še to. Svečani so bili pred slovesnim dnevom vedno v razkolništvu, a ta dan pozabilo se je na vse. Mir in sprava vrnila se je spet v naša srca in zadovoljni napili smo „jedinstvu“. Konči obče priznanje gg. aranžerjem, kateri so vse storili, da se je ta praznik spodobno počastil. — ic

Iz Komna, 15. maja. Tudi komenska občina ni zaostala v praznovanju 10. maja. Naj omenim samo sledeče. Zvečer 9. maja, ko se je mračilo, bila je vas razsvetljena, zvonovi so pritrkovali pri pokanji topičev, zastave so vihrale. Godba prišedša iz Sute (Svetega) svirala je pred c. kr. okrajno sodnijo cesarsko himno in je potem obhodila vas. Navdušeni živiočli so se odmevali od vseh strani ter pričali, kako je ljudstvo našemu mileme vladarju vdano. Vrh naših sivih gorā so pa mnogi veliki kresovi pričali, da bivajo tukaj Slovani, ki so močni jez Avstriji na obalih sinje Adrije.

Drugi dan, 10. maja, na vse zgodaj pokanje topičev in pritrkovanje zvonov. Ob 10. uri je bila velika peta sv. maša, katere so se vdeležili tržani in vse korporacije, šolska mladina z učiteljstvom. Pred mašo se je šols. mladina razlagal visoki pomen patrijotičnega praznika. Razdele so se potem šols. mladini knjižice: „Cesarjevič Rudolf“ in odpevši cesarsko pesem odpeljala se je mladina k sv. maši. V tem je došlo vse ljudstvo paroma iz Sute z godbo, dekleta lepo ovenčana. Pridružili so se tudi danes uniformirani veterani, katerih je pri nas že 40. Po maši so veterani z zastavo marširali z godbo pred c. kr. okraj. sodnijo, tam se je igrala zopet cesarska pesem in gromoviti živiočli so odmevali od vseh strani. Naposled so veterani z godbo marširali po Komnu. Starešinstvo je imelo pri g. županu skupen obed, kjer se je napivalo med grmenjem topičev.

Ob 8 uri zvečer je bil pod milim nebam banke Vdeležili so se ga duhovništvo, uradniki, učiteljsko osebje, žandarji itd. skupaj okoli 40 oseb. Dvorišče je bilo lepo razsvetljeno z lampijoni, ozaljšano z hršljanom, podobami cesarjeviča Rudolfa, Štefanije in Nu. Veličanstev. Na krasno lepem transparentom je bilo čitati:

„Viribus unitis“

„Živio, Rudolf in Štefanija“

Z njima večna bude Avstrija!“

Med obedom vstane g. kaplan Ferfolja in veteran g. Ant. Leban, ter napijata oba cesarski rodbini. Po napitnicah zadoni cesarska pesem, topiči pokajo, živiočli odmevajo, umetni ognji švigajo v zrak, bil je ganljiv prizor.

Tako nam je čas pri petji in zabavi le prehitro potekel. Še le po polnoči razšli so se vdeleženci v najlepšem redu srčno želeč, da

Bog živi Rudolfa, suprugo premilo,
Habsburško rodbino, preslavni ves rod!
Preslavnim vladarjem naj Avstriji sreče,
Se slava in blagor obilno množi!
Naj poznim še vnucom prestol se leskeče
Narodov ljubezni, zvestobe, moči!

V Podmelcu obhajali so z vso mogočo slovesnostjo dan poroke cesarjeviča Rudolfa. Na predvečer bila je velika bakljada in serenada. Na Elizabetinem vrbu (na Uhaji) švigale so poleg velikega kresa rakete pod nebo in so kazale v zraku zvezde raznih barv. Ljudstvo se je silno čudilo umetnemu ognju. Namestu godbe so naši čitalnični pevci veseli dan poveljevali, ko so šli z razstavo po vasi, kjer si zapazil tudi 4 transparente na oknih. V torek je pa šolska mladina pela pri službi božji kaj navdušeno. Za trud pa lepa hvala našemu vrlemu g. učitelju.

Iz Medana. 9. maja bila je naša vas razsvetljena, in je imela čaroben transparent z napisom „Bog živi Rudolfa in Štefanija“. Umetni ogenj in velikanski kres je slovesnost povečeval. 10. maja je šla šol. mladina z zastavo in ljudstvo na široko trato, obrneno proti italijanski meji. Petje pri ljudski veselici je naznanjalo daleč tje onstran Idrije, da pri nas veje drug duh, da se po žilah naših sinov pretaka kri slovanskih sinov. Medanci niso še videli enake veselice. Naj še omenim, da se je začelo na-

rodno petje vendar probujati tudi pri nas. Da bi se je krepko zbudilo!

Ipavski trg je bil priredil na bližnji Zemoni v nedeljo velikansko ljudsko veselico na čast cesarjevičevi poroki. Veselica je bila toliko večja, kolikor z večjo radostjo se je ljudstvo poklanjalo dež. predsedniku Winklerju, ki je bil došel v Ipavo čez Hrušico.

Koroški novi škof je imenovan od svit. ces. 30. marca t. l. g. kanonik in kapiteljski vikar Peter Funder.

Č. g. Anton Mahnič, ki uči sv. pismo v našem osrednjem semenišči, postal je dr. bogoslovja.

G. Jan. Nep. bar. Prato, iz Tridenta, dobil je tajniško službo v led sklepa obč. zbora pri kmet. družbi v Gorici.

Posebna veselica bo dne 28. t. m. na vrtu Goriške čitalnice. Natančni program se bo udom čitalnice in njene podružnice menda te dni razposlal.

Bar. Kuhn, topničarski general, prišel je bil v Gorico, in v sredo so bile vojaške vaje pod njegovim načelništvom na Rojicah. Takoj potem se je odpeljal.

Na Gradu goriškem imeli so v nedeljo ljudsko veselico. Hiše so bile olepšane z zastavami, zvečer bila je razsvetljava. Pogledat je bil prišel tudi okr. glavar bar. Rechbach.

Dr. Jan. Bleiweisu na čast so napravili ljubljanski Sokolci in pevski zbor čitalničin, z drugimi društvi, kakor tudi z mestno godbo bakljada in prekrasno serena do pred njegovim stanovanjem.

Veterani goriški imeli so v nedeljo zvečer tudi še posebno zabavo z godbo v prostorih rest. „Evropa“. Predsedništvo je v treh jezikih povdarjalo povod slovesnosti. Udeležencev je bila polna velika dvorana. Vmes je bilo mnogo dostojanstvenikov.

Dva gg. T. in R., sta se v sredo v glediščni kavarni goriski prepirala in do krvavega stopla. Eden je ranjen in opraskan.

Novi cerkvi sv. srca Jezusovega, ki se sezida v Ljubljani, v spomin poroke cesarjeviča Rudolfa s princesinjo Štefanijo, položil se je temeljni kamen prešo saboto. Sezida se v gotičkem slogu z 1 zvonikom in 3 altarji. Spomenica je pisana v latinskem jeziku, podpisali so jo knezoškof dr. Pogačar, dr. J. Bleiweis in drugi dostojanstveniki. G. knezoškof je slovenski razlagal pomen zidanja te cerkve.

Na Dobravem v županiji Biljanski (v Brdih) bo drugo nedeljo shod županov iz dolenjih Brd, da se pogovoré o skupnem postopanju gledé na previsoko cene tarife briskih vinogradov. Nam se ždi sedanje posvetovanje že prekasno; vendar pa naj se župani vsekako vdeleže shoda v obilem številu, da si stvar vsaj pojasnijo. Morda spregovorimo še o tem.

Delavsko podporno društvo v Trstu obhajalo bo 5. junija slovesno blagoslovljenje svoje zastave. Svečanost bo velika; več o njej prih.

V Piranu so zvečer 10. maja dve bombi poknili. Enega so zarad tega zaprli.

Volitve v trgovinsko in kupčijsko zbornico ljubljansko so se srečno izvršile s sijajno zmago narodne stranke. Na občo radost zmagali so kandidatje nar. vol. odbora v kup. oddelku s 33 glasovi večine, v obrt. pa celo z 2336 glasovi zoper 233 glasov. Vesela novica v pogledu na boljšo bodočnost!

Deklico, 1 1/2 leto staro, našli so v sredo zapuščeno na vratih v Gorici; druga 3 letna deklica je pa po nemarnosti padla s 1. nadstropja.

„Slovenskemu Narodu“ je prevzel začasno vredovanje g. Peter Grasselli, dokler upravni odbor Narodne tiskarne ne dobi stalnega urednika. G. dr. Tavčar pa, ki je bil za čas bolezni pok. Jurčiča glavni urednik „Sl. N.“, ostane tudi zanaprej listu podpornik kot sodelalec.

„Soča“ se odslej prodaja tudi v tabakarnici v nunski ulici v Gorici.

Slovstvo.

Izbrane narodne srbske pesni z dodatkom iz smrti Smail-Age Cengića. S srbsko slovnico, slovenskim tolmačenjem rečnikom tujih besed in cirilsko abecedo. Priredil Janko Pajk, c. k. profesor. Drugi pomnoženi natis. V Ljubljani. Založila in izdala Klein in Kovač, knjigotiskarja. 1881.

Ta našim šolam toliko potrebna in priljubljena knjižica izšla je v knjigotiskarni Klein in Kovačevi v drugem pomnoženem izdanju. Gospod pisatelj se je vidno potrudil kolikor mogoče kratko in lakko razumljivo vsa glavna pravila srbskega jezika v slovnico sestaviti in tem je pridal 6 lepih narodnih pesni in dva speva iz „Smrti Smail-Age Cengića“. Ker je tedaj druga izdaja boljša in večja od prve, upamo, da bode slovenska mladina in tudi odrasle še pridneje segli po njej. Dobiva se pri Klein in Kovaču, (Egerjeva tiskarna) v špitalskih ulicah po 40 kr. v Ljub.

Slovenskemu narodu!

Pred nekoliko dnevi izročili smo s tužnim srcem in rosnim očesom materi zemlji umrjoče telo odličnega sina domovine slovenske. Zagrebli smo v rani, hladni grob pisatelja **Josipa Jurčiča**, ki je tako kakor nihče pred njim ves čas svoje moške dobe svoto služil svojej domovini ter predragemu narodu slovenskemu posvetil najboljšo moči svojega neumorno delavnega in plodovitega življenja.

Vzgleden in značaje domoljub, izboren prvoboritelj v političnem boji, a osobito nedosežen pisatelj in pripovedovalec neumrjočih povesti in romanov pridobil si je pokojni **Josip Jurčič** neizmerno slavo, a tudi neizmerne zasluge za ves narod slovenski.

Sveta dolžnost je zatorej vsem Slovincem, da se brez razločka stanú in političnega mišljenja hvaležno spominjajo tega velikega rojaka ter mu oskrbé dostojen spomenik.

In v ta namen združili so se podpisani, stalno v Ljubljani bivajoči umršemu pisatelju ožji prijatelji in čestilci v osnovalen odbor ter začeli nabirati novce za Jurčičev spomenik.

Ta spomenik bodi trojen!

Prvič misli podpisani osnovalni odbor pokojnemu pisatelju postaviti primeren spominski kamen na grobu pri sv. Krištofu.

Drugič namerava se to poletje na Jurčičevem rojstvenem domu na Muljavi vzdati spominski ploč.

Tretjič hoče osnovalni odbor umršemu pisatelju najlepši spomenik postaviti s tem, da še to leto začne v ličnih knjigah izdavati **Jurčičeve zbrane spise**.

Cisti dohodek Jurčičevih spisov, katerim je uredništvo prevzel Fr. Levček, namenjen je roditeljem pokojnega pisatelja, jednoinosmdesetletnemu bolehnemu očetu Marku in jednoinosmdesetletnej, uže 11 let do cela slepej materi Mariji, katerima je bil umrši Jurčič, vestno izpolnjuje četrtro zapoved božjo, ves čas svojega življenja hvaležen sin in dejanski podpornik. Uverjeni smo, da slovenski narod svoje česti in zahvalnosti pokojnemu pisatelju ne more lepše kazati, nego s tem, da dostojno skrbi za bolehne in neimovite roditelje njegove. Mislimo tudi, da oče, ki je rodil in mati, ki je poklonila narodu slovenskemu takega sina, vredna sta, da oba hvaležno podpiramo to kratko dobo, katero jima je božja pravica odročila še prebiti na svetu.

Ako bi se pa izdavanje Jurčičevih zbranih spisov po kakšnej neljubej priliki zakesnilo, skrbel bode osnovalni odbor za to, da bodeta roditelja Jurčičeva vendar redno dobivala mesečno, nabranim novcem primerno podporo.

Novce za Jurčičev spomenik nabira osnovalnega odbora blagajnik, gospod **dr. Josip Starč**, c. k. finančne prokurateure adjunkt in hišni posestnik v Ljubljani.

Vsi poslani doneski oglašali se bodo javno po slovenskih listih, katere uljudno prosimo, da ponatisnejo tudi ta poziv.

V Ljubljani, 14. maja 1881.

OSNOVALNI ODBOR ZA JURČIČEV SPOMENIK:

Dr. Valentin Zarnik,
predsednik.

Peter Grasselli. Fr. Levstik. Dr. H. Dolenc. Prof. Toma Zupan. Dr. Ivan Tavčar. Ivan Hribar.

Dr. Josip Starč,
blagajnik.

Fr. Levček,
tajnik.

(Dalje v prilogi.)